

Arbetsmarknad och utbildning
Susanne Gullberg Brännström

Möte i användarrådet för arbetsmarknadsstatistik 7 oktober 2021

Närvarande:

Erik Mellander, IFAU, Ordförande
Binniam Kidane, Arbetsmarknadsdepartementet
Thomas Wilhelmsson, ersättare för Julia Fennö, Ekonomistyrningsverket
Petra Nyberg, Arbetsförmedlingen
Sara Anderson, Finansdepartementet
John Ekberg, Medlingsinstitutet
Johanna Rickne, SOFI
Mårten Pappila, Arbetsgivarverket
Mats Larsson, LO
Anna Löfgren Eriksson, Unionen
Anders Axelsson, Region Skåne
Lena Orpana, TCO
Thomas Ljunglöf, SACO
Pär Lundqvist, Svenskt Näringsliv
Maria Sjödin, Riksbanken
Pär Millstam, Arbetsmiljöverket
Björn Andersson, Riksdagens utredningstjänst

Från SCB:

Magnus Sjöström, SSA/LEDN
Cecilia Stenbjörn, SSA/AU/LEDN
Mikael Fredberg, SSA/AU/LS
Elisabet Andersson, SSA/AU/AKU
Oskar Nilsson SSA/AU/KA
Susanne Gullberg Brännström SSA/AU/LS, sekreterare

Föredragande:

Martin Axelson, ML/MA/MET
Julia Fennö, SSA/AU/KA
Gustaf Strandell ML/MA/MET
Krister Näsén SSA/AU/AKU

Frånvarande:

Jonas Kolsrud, Konjunkturinstitutet

Mötets öppnande

Ordförande öppnade mötet och hälsade välkomna.

1 Godkännande av dagordning

Dagordningen fastställdes.

2 SCB-info

(Magnus Sjöström, SCB)

Sedan den 1 september 2021 har SCB en ny organisation. Målet är bland annat en organisation som hanterar data som en strategisk resurs, har en tydlig fördelning av ansvar och mandat, och har en samlad arkitekturstyrning som skapar förutsättningar för ett ledarskap inom svensk statistikproduktion. Ytterligare en chefsnivå har inrättats. För Arbetsmarknadsdelen innebär det att statistiken blivit samlad på en enhet, Arbetsmarknad och utbildning (AU) med fyra sektioner Arbetskraftsundersökningen (AKU), Utbildning och arbetsmarknad (UA), Löner och sysselsättning (LS), Kompetensförsörjning och arbetsmiljö (KA). Bild och information finns på <https://www.scb.se/om-scb/scbs-verksamhet/organisation/>

En **översyn av de 115 statistikområden** som listas i statistikförordningens bilaga har pågått sedan hösten 2018. Nu är det snart dags att lämna över resultatet till regeringen i form av den hemställan med förslag till förändringar i statistikförordningens bilaga som SCB tagit fram ett utkast till, med samtliga förslag från alla statistikansvariga myndigheter (SAM) som remissbehandlats fram till 10 september. Därefter togs hemställan upp på statistikchefsmötet i slutet på september som en slutlig beredning till mötet 21 oktober med Rådet för den officiella statistiken. Därefter väntas SCB:s Gd ta beslut på hemställan, som skickas av SCB till regeringen. Förslagen föreslås träda i kraft 1/7 2022.

Tanken är att SAM ska få bättre förutsättningar att tillgodose samhällets informationsbehov med officiell statistik som är relevant, tillgänglig och tydlig. Nuvarande benämningar och indelningar i statistikområden är inte alltid ändamålsenliga i förhållande till användarnas informationsbehov. Dessutom är nuvarande terminologi i många fall föråldrad eller missvisande. Därför har behov funnits av att uppdatera och förnya. Kort sagt, innebär den föreslagna förändringen följande för statistikförordningens bilaga:

- antalet ämnesområden minskar från 23 till 22
- antalet statistikområden minskar från 115 till 102
- 6 helt nya statistikområden införs
- 19 av de nuvarande statistikområdena ändrar benämningar
- 20 nya statistikområden bildas eller ombildas till följd av sammanslagningar eller delningar av nuvarande statistikområden
- 13 SAM berörs direkt av ändringarna i statistikområdena.

Den 2 september beslutade Gd om en **ny publiceringspolicy för SCB**. Den innebär bland annat att SCB kommer att tidigarelägga publiceringstidpunkten till 08.00 från tidpunkten som idag är 09.30. Detta kommer att träda ikraft 17 januari 2022.

SCB arbetar med att förse samhället med användbar information att lita på genom att kraftsamla inom viktiga områden. Några resultat beskrivs nedan.

Vi tillämpar principen om öppna data och bidrar till att den tillämpas i hela systemet för den officiella statistiken. SCB har ändrat sin licens för öppen data som gör att data som SCB tillgängliggör blir mer användbara. Två intressanta artiklar finns för att läsa mer:

Nu blir SCB:s data ännu mer användbar - Sveriges dataportal samt

Nu kan SCB:s statistik användas av smarta högtalare (nyteknik.se)

SCB har sedan i november/december förra året samarbetat med en grupp datajournalister på Newsworthy, som hjälper till med utskick av lokalvinklade, automatiserade pressmeddelanden om SCB:s statistik till landets lokala medier, i syfte att **fördubbla medias referenser till SCB**. Det här görs genom att SCB tillhandahåller statistiken, som konsulten analyserar, och tillsammans med SCB kommer fram till potentiella nyhetsvinklar och hur pressmeddelandena ska "byggas". Konsulterna kodar sedan så att alla pressmeddelanden genereras automatiskt utifrån exempelvis varje kommun och län. Resultatet blir flera hundra varianter av skraddarsydda pressmeddelanden som lokalredaktionerna kan använda rakt av. Att göra samma uträkningar manuellt och skriva lika många pressmeddelanden hade krävt en väsentlig mycket större personalstyrka. SCB har så här långt gjort fem utskick:

- De kommunala skattesatserna 2021
- Befolkningsstatistiken för 2020
- Utvecklingen i restaurangbranschen 2020
- Befolkningsframskrivningarna i län och kommuner
- Utvecklingen för sommarjobb mellan 2019 och 2020

Det mediala genomslaget har blivit väldigt stort.

Ett arbete har genomförts tillsammans med Arbetsförmedlingen, Medlingsinstitutet och Arbetsmiljöverket med att ta fram **en samlad och moderniserad arbetsmarknadsstatistik** som beskriver den svenska arbetsmarknaden väl. Sedan i maj finns det en slutrapport med ett antal bilagor som visar på resultatet från arbetet och en plan för fortsatt arbete. Allt material och information finns via länken: [Utveckling av arbetsmarknadsstatistiken \(scb.se\)](#)

SCB tipsar om **Statistikforum 11 november**. Årets tema är statistiken i ett nationellt dataekosystem. Statistikforum är i år helt digital. [Statistikforum 2021 - statistiken i ett nationellt dataekosystem \(scb.se\)](#)

3 Ramlag och länkning i AKU

(Cecilia Stenbjörn, Krister Näsén, Gustav Strandell, SCB)

Cecilia inledde och förklarade att vissa av de förändringar som gjorts i AKU dels beror på kraven i den nya ramlagen dels på den alltmer sviktande svarsbenägenheten samt svårigheter att nå intervjupersonerna.

Krister tog vid och förtydligade att den nya ramlagens syfte var en ökad harmonisering mellan ländernas redovisning, både gällande output och input. Länderna ska samla in data och mäta på samma sätt, vilket inte alltid varit fallet tidigare. Tidigare var fokus på outputredovisningen. Den nya ramlagen är betydligt mer styrande under hela insamlingsprocessen. Det har också blivit

ändring i vissa definitioner, där den viktigaste ändringen avser sysselsatta. Det mest betydelsefulla är att åldersspannet har ändrats från 15–74 till 15–89 år, samt att förändring har skett gällande tillfälligt frånvarande. Förändringen gällande tillfälligt frånvarande innebär att man under vissa omständigheter inte räknas som sysselsatt om man är föräldraledig eller sjuk mer än tre månader. Den senare ändringen har gjort att antalet sysselsatta minskat. Även uppgifterna i hjälpinformationen har justerats, dels har arbetsgivardeklarationer på individnivå (AGI) som ersatt de årliga kontrolluppgifterna införts, dels har flera sökandekategorikoder från Arbetsförmedlingen inkluderats. Detaljerad information gällande förändringarna finns på AKU:s produktsida. [Arbetskraftsundersökningarna \(AKU\) \(scb.se\)](https://www.scb.se/aktu)

Gustaf berättade vidare om hur arbetet med länkningen av AKU fortskrider. Länkningen för att undersöka effekterna av ramlagen är ett krav från Eurostat, men de nationella behoven har gjort att SCB har valt att ha en högre ambition på länkningen och antalet serier som redovisas.

Det görs en dubbelmätning under perioden januari – december 2021 där 80 procent får den nya blanketten och 20 procent får den gamla. Data för att analysera hjälpinformationens påverkan finns tillbaka till 2019. En expertgrupp har tillsatts som inkluderar kompetens kring länkning och AKU, men också kompetens kring pandemin, så man inte riskerar att eliminera faktiska förändringar som beror på den. Man samlar även information och erfarenheter från bland annat Norge och Nederländerna som gör liknande typ av arbete.

I oktober 2021 ska val av modeller bestämmas och leverans till Eurostat ska ske i december som publicerar i april 2022. Publicering av länkade serier för centrala serier i AKU, som gör det möjligt att jämföra mot tidigare år, planeras ske vid januaripubliceringen av AKU den 24 februari 2022.

Vilka serier som ska länkas är inte helt klart, men fokus kommer i första hand att vara på arbetskraften och sysselsatta, efter kön, utrikes/inrikes födda samt utbildningsnivå. Viktiga egenskaper för arbetet med länkningen är att:

- Det ska gå att göra jämförelser över tid för länkade serier
- Länkade serier ska vara konsistenta mot varandra
- Länkningen ska inte dölja verkliga förändringar på arbetsmarknaden
- Länkningen ska inte heller tillföra förändringar som inte är verkliga
- Metoden för länkning ska gå att kommunicera och det ska vara möjligt att utvärdera resonemang och antaganden

4 Ämnesdesign arbetsmarknad – Vad händer nu?

(Martin Axelson, Cecilia Stenbjörn, SCB)

Martin avrapporterade huvuddragen i den slutrapport som Ämnesdesign arbetsmarknad lämnade ifrån sig i maj 2021. Han betonade att det är viktigt att de förändringar som görs i arbetsmarknadsstatistiken görs med bibehållen, eller kanske till och med, bättre kvalitet än dagens och att den uppfyller de informationsbehov som statistiken är avsedd att tillgodose. Ett annat ansvar

SCB har är att säkerställa jämförbarhet över tid så långt det är möjligt i denna förändringsprocess. Utifrån andra aspekter, inte minst vikande svarsbenägenhet från individer och krav som finns på att en uppgift bara ska lämnas till en myndighet en gång, är det viktigt att SCB verkar för att använda administrativ data i större utsträckning och samlar in dessa på ett effektivt sätt.

Därefter förklarades hur den tänkta planen för hela arbetet med Ämnesdesign Arbetsmarknad ser ut framgent. Planen sträcker sig över åren 2021-2025 och implementeringen sker etappvis.

Ettapp 1. 2021-2022

BAS introduceras med start andra kvartalet 2022. Statistik kommer att redovisas för referensperioderna månad, kvartal och år, först som preliminär statistik, med fokus på aktualitet, och senare, med fokus på tillförlitlighet, som slutlig statistik. Detta sker parallellt med att RAMS publiceras som vanligt avseende årgång 2020 och 2021.

Inom ramen för AKU genomförs arbete kopplat till urvals- och skattningsförfarandet, i syfte att förbättra tillförlitligheten ytterligare inom ramen för befintliga resurser.

Ettapp 2. 2023-2024

Från och med referensåret 2023 ingår RAMS, Yrkesregistret och LSUM i BAS och BAS utgör officiell statistik. Under ettapp 2 utökas innehållet i BAS successivt.

Vidare har en ny produkt avseende statistik om anställningar och frånvaro utvecklats. Statistik om anställda, utbetald lönesumma, skatt, arbetsgivaravgifter etc., som idag redovisas inom ramen för KS och LAPS, kommer att baseras på AGI, medan statistik avseende frånvaro från arbetet kommer att baseras på en ny urvalsundersökning. Denna kommer att svara upp mot behovet av insamling av uppgifter om frånvaro som idag samlas in inom ramen för Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS) samt Konjunkturstatistik över sjuklöner (KSJU). Statistik från denna produkt redovisas första gången 2023.

I planen finns också lansering av en ny produkt som undersöker behovet av arbetskraft. Från och med 2023 slås tre befintliga urvalsundersökningar som riktar sig till arbetsgivare samman till en samlad undersökning som rör behov av arbetskraft. Undersökningen ska möta de huvudsakliga användarbehov som idag uppfylls av Konjunkturstatistik över vakanser (KV), Arbetskraftsbarometern (AKB) samt Arbetsförmedlingens arbetsgivarundersökning (AU).

Under perioden införs kombinerad insamling, med webbenkät som komplement till telefonintervju, inom ramen för AKU. Därutöver ligger fokus på att fortsatt utreda och stegvis införa förändringar som syftar till att reducera kostnaderna för främst AKU:s datainsamling, samtidigt som uppställda kvalitetskrav (inkl. krav som följer av den nya EU-förordningen) ska kunna tillgodoses.

Etapp 3. 2025-

Från och med 2025 har de fyra produkterna som finns i steg två slagits samman till två produkter. Arbetet med att undersöka nya administrativa källor som kan implementeras i statistikproduktionen, både för att minska uppgiftslämnarbördan och för att kunna redovisa statistik över områden som inte täcks av statistiken i dag, fortsätter alltså. Urvalsstorleken i AKU har reducerats med utgångspunkt i det arbetet som genomfördes under etapp 2.

Martin framhöll att genomförandet av de olika etapperna bygger på varandra, vilket innebär att implementering av senare delar åtminstone delvis förutsätter lyckat genomförande av tidigare delar. Inte minst är en framgångsrik etablering av BAS, inte enbart som ett komplement utan även som ett substitut för delar av AKU, en viktig förutsättning för ytterligare justeringar av AKU.

Cecilia tog över och berättade lite mer i detalj hur arbetet med implementeringen av de åtgärder som Ämnesdesign arbetsmarknad (ÅA) föreslagit fortskrider. Ambitionen är att införa samtliga förslag även om tidpunkterna för implementering kan komma att skjutas på något för att anpassa implementeringen till de beroenden som finns inom olika delar. Först på tur är utvecklingen av BAS för en implementering våren 2022. Ett arbete som pågår för fullt. Samtidigt pågår ett myndighetsöverskridande arbete för att få ihop Arbetsgivarundersökningen (AF), Arbetskraftsbarometern (SCB) samt i ett lite senare skede KV (SCB). Under 2021 och 2022 kommer de undersökningar som finns i dag att publiceras precis som vanligt samtidigt som utredningsarbete pågår för att kunna göra förändringar som beskrivs i etapp 2 under 2023.

5 Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS) *(Julia Fennö, SCB)*

Sedan förra mötet har en prototyp av BAS tagits fram och skickats ut till 15 organisationer på remiss tillsammans med ett antal frågor. Svaren från dessa organisationer har tagits omhand i det fortsatta arbetet med utvecklingen av BAS. Nu är arbetet inne i en intensiv fas med utvecklingen av statistiken samtidigt som produktionsapparaten formas i allt från intag av data till output av tabeller för redovisning. Arbetet bedrivs i omkring 13 delprojekt. Flera projekt involverar flera myndigheter och upplevelsen är att samarbetet har fungerat mycket väl. Det har funnits gemensam syn på problemlösning och samverkan.

Specificeringen av de olika arbetsmarknadsstatusarna görs på månadsbasis, men statistiken i BAS kommer att redovisas kvartalsvis till en början. Samtidigt som kvartalssiffrorna redovisas dock även de ingående månaderna. BAS planeras att tas fram i både preliminära och definitiva versioner. De preliminära publiceras cirka 6 veckor efter referensperiodens slut, medan definitiva versioner publiceras med ungefär samma eftersläpning som RAMS publiceras i dag. Det kommer också att sammanställas ett årsregister med summeringar under året, samt arbetsmarknadsstatus avseende november månad under referensåret.

BAS är tänkt att vara ett registerbaserat komplement till AKU, med storheter liknande några av de mest centrala storheter som återfinns i AKU. Det är dock

viktigt att framhålla att BAS-storheterna inte kan ersätta AKU-motsvarigheterna eftersom storheterna i BAS inte är möjliga att ta fram på ett sätt som till fullo lever upp till ILO:s definitioner av sysselsatta, arbetslösa och så vidare. På lång sikt kan eventuellt vissa storheter med nationella krav i AKU ersättas med BAS.

BAS är hierarkisk i sin uppbyggnad. Detta betyder att om en person i befolkningen till exempel har fått en AGI klassas denna som sysselsatt, därefter arbetslös, studerande, pensionär, sjuk och, sist, övrig som är en residual. För att göra klassificeringen används omkring 20 olika administrativa datakällor. Uppgifterna kommer främst tas in från Försäkringskassan, Skatteverket, Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden och Pensionsmyndigheten.

Som ett komplement till arbetsmarknadsstatus planeras också för ett så kallat inkomstraster. Detta möjliggör att man för vald grupp – som kan vara en status, en delmängd av en status eller en kombination av dessa – ska kunna se vilka inkomster som en individ har haft för att klara sin dagliga försörjning, därför ingår inte till exempel kapitalinkomster som är mer av låst karaktär och inte har en stark koppling till en individs dagliga försörjning.

Det är viktigt att SCB är så tydliga som möjligt gällande definitionerna, så att man som användare vet vad varje status står för, samt att vi är tydliga med skillnaderna gentemot annan statistik. Gällande arbetslösa så är det de inskrivna arbetslösa enligt Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik som ingår i BAS, men antalet kommer inte att vara detsamma som i Arbetsförmedlingens redovisade verksamhetsstatistik. Detta har föranlett ett arbete med en myndighetsgemensam arbetsgrupp för att förklara skillnaderna vid lanseringen av BAS.

Ordföranden framhöll vikten av en bred extern informationsinsats för BAS och gav förslag på tankesmedjor, myndigheter och organisationer som kan tänkas ha nytta av information om introduktionen av BAS år 2022.

6 Övriga frågor, Avslutning

Sekreteraren tipsade om ny statistik som beskriver personers övergång från skola till arbete som finns på SCB:s hemsida. En presentation av statistiken planeras in till ett möte under nästa år. Se länk: [statistik om sysselsättning och inkomster](#)

Detta var det sista mötet för förordnandet. En enkät kommer att skickas ut om ledamöternas upplevelser av mötena och förslag till förbättringar. Denna utvärdering kommer tillsammans med interna underlag att ligga till grund för indelning av användarråden för kommande period.